

Aivotärähdys lapsella

Lääkärikirja Duodecim

10.5.2023

Lastentautien erikoislääkäri Mikael Kuitunen

- Aivotärähdyksen syyt
- Aivotärähdyksen oireet
- Aivotärähdyksen itsehoito
- Milloin hoitoon
- Aivotärähdyksen ehkäisy
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Aivotärähdykset ovat yleisiä lapsilla.
- Aivotärähdyksellä tarkoitetaan erittäin lievää aivovammaa, jossa aivotoiminnan häiriö on ohimenevä ja lyhytkestoinen ja siihen liittyy korkeintaan hetkellinen tajuttomuus ja muistinmenetys.
- Jos lapsella ilmenee pidempi tajuttomuus ja muistikatkos, kovaa tai lisääntyvää päänsärkyä, toistuvaa oksentelua, poikkeavaa käytöstä sekä väsymystä ja unisuutta on syytä hakeutua pikaisesti terveydenhuollon arvioitavaksi.
- Aivotärähdyksen jälkeen sekä fyysistä että henkistä lepoa pidetään tärkeänä.

Aivotärähdyksen syyt

Lapsi voi saada pää- ja aivovamman, jos hän kaatuu, putoaa tai muuten lyö päänsä kovaa alustaa vasten. Päävammoja tapahtuu lasten leikkiessä, urheillessa, liikenneonnettomuuksissa, pyöräillessä, skeittailussa ja pulkkamäessä.

Päävammat ovat lapsuudessa melko yleisiä ja aiheuttavat harvoin vakavia seuraamuksia. Jopa 20 % lapsista saa elämänsä aikana aivotärähdyksen. Vuosittain 5/1000 lasta lyö päänsä niin, että tajunta katoaa ainakin hetkeksi. Joustavat kallon luut antavat erityisesti pienillä lapsilla sen verran periksi, että merkittävää murtumaa ei useimmiten synny.

Aivotärähdyksen oireet

Useimmiten aivovamma on hyvin lievä. Tällöin lapsella ei ole varsinaista tajunnanmenetystä, muistamattomuus vamman jälkeen on lyhyt (alle 10 minuuttia) ja pahoinvointi ja oksentelu on kohtuullista. Lapsella ei myöskään esiinny neurologisia puutosoireita, kuten puhe-, liikkumis- tai tuntohäiriöitä, jälkeinpäin.

Muita oireita voivat olla päänsärky, sekavuus, muistihäiriö, hidas ja sammaltava puhe, pyöräyttävä olo, kömpelyys, poikkeava käytös ja väsymys.

Aivotärähdyksen itsehoito

Lievä aivotärähdys ei vaadi hoitoa, vaan lapsi saa toimia normaalisti. Päänsärkyyn voidaan käyttää kipulääkkeitä, mieluiten parasetamolia. Lapsen tilaa tulee seurata kotona. Jos tapaturma sattuu illalla, lapsi on syytä herättää yön aikana pari kertaa voinnin tarkistamiseksi.

Terveyskirjastossa on oma artikkelinsa [Lapsen aivotärähdys ja lievä pään vamma -](#)

[seurantaohje huoltajalle](#), josta löytyy tarkempia seurantaohjeita.

Merkittävän aivotärähdyksen jälkeen sekä fyysistä että henkistä lepoa pidetään tärkeänä. Jos lapsella esiintyy lieviä oireita, on vältettävä runsasta ruutuaikaa ja pelejä muutaman päivän ajan. Jos tapaturma on sattunut urheillessa, jo pelkkä aivotärähdyksen epäily edellyttää urheilusuorituksen keskeyttämistä, eikä urheilemista saa jatkaa. Aivotärähdyksestä toipuminen kestää yleensä 1–2 viikkoa, ja urheilun pariin palataan vähitellen vasta sen jälkeen räsistusta asteittain lisäämällä. Kouluun ja päiväkotiin voi yleensä palata 1–2 päivän kuluttua.

Milloin hoitoon

Jos lapsi on vamman yhteydessä ollut tajuton, muistikatkos on hetkeä pidempi tai tapaturman jälkeiset oireet ovat voimakkaita tai voimistuvia, on syytä ottaa yhteys hoitoyksikköön. Näin on tehtävä myös, jos lapselle ilmaantuu tapaturman jälkeen sekavuutta tai tajunnan hämärtymistä tai neurologisia oireita, kuten tasapainovaikeuksia, puhehäiriö, selvästi poikkeavaa käytöstä tai toistuvaa oksentelua. Valtaosassa aivotärähdystapauksista ei ole merkkejä aivovammasta eikä ilmene haitallisia seuraamuksia.

Oireiden selvittelyyn liittyy lääkärin haastattelu ja tutkimus sekä tarvittaessa lapsen voinnin seuranta. Sairaalaan päätyneistä lapsista yhdellä kymmenestä on tarve tietokonekuvaukselle. Lapsen vointia pitää seurata, mikä voi edellyttää lapsen ottamista sairaalaseurantaan lyhyt- tai pitempiaikaisesti. Alle 2-vuotiaat lapset otetaan vanhempia lapsia herkemmin sairaalaan. Tutkimuksilla ja seurannalla poissuljetaan hidas aivoverenvuoto, joka on lasten päävammoissa harvinainen. Aivotärähdys on valtaosalla niin lievä, että sairaalaseurantaa ei tarvita.

Aivotärähdyksen ehkäisy

Pienten lasten suojeleminen putoamiselta on tärkeää sekä kotona että ulkona. Kypärän käyttö pyöräilyn, laskettelun, lautailun ja jääkiekon yhteydessä on isoilla lapsilla ja nuorilla keskeinen aivotärähdyksen ehkäisykeino. Erityisesti jääkiekossa ja amerikkalaisessa jalkapallossa on havaittu, että päähän kohdistuvat taklaukset saattavat joissain tapauksissa aiheuttaa pysyviäkin aivojen häiriöitä, ja niiden ehkäiseminen ja pään suojaaminen on tärkeää.

Aiemmat kirjoittajat: Lastentautien erikoislääkäri Hannu Jalanko

Artikkelin tunnus: dlk00106 (014.013)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim